

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Udvalgte regler om undervisningen:

**Specialundervisningstilbud
på børne- og ungehjem**

**Behandlings- og
specialundervisningstilbud**

Børne- og Undervisningsministeriet

HÅNDBOG

3

Udvalgte regler om undervisningen:

**Specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem
Behandlings- og specialundervisningstilbud**

Grafisk tilrettelæggelse og layout:

BGRAPHIC

ISBN: 87-603-3383-9 (web)

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes
på Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside.

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig
karakter rettes til Styrelsen for Undervisning
og Kvalitet, Center for Folkeskole.

Udgivet af:

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Teglholmsgade 1
2450 København SV
Tlf. 33 92 50 00
stuk@stukvum.dk

Børne- og Undervisningsministeriet
Oktober 2024

Indhold

Hvorfor denne håndbog?	4
Rammer	7
Meddelelsesbog	11
Undervisningens mål og tilrettelæggelse	12
Fagrække og timetal	14
Undervisningstid	15
Fritagelse for fag	18
Prøveafholdelse	20

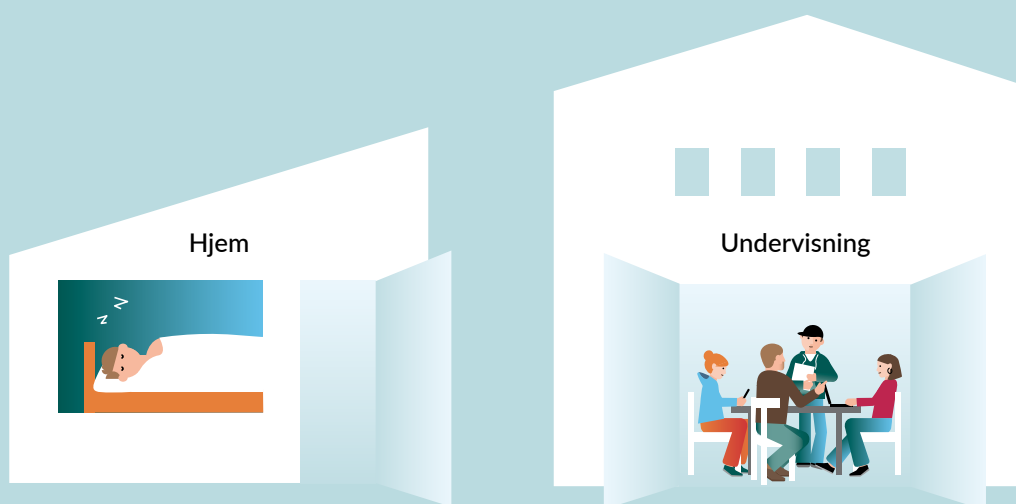

Hvorfor denne håndbog?

Alle elever har krav på et godt og relevant undervisnings-tilbud, så de får de bedst mulige forudsætninger for at komme videre på en ungdomsuddannelse og i livet generelt. En stabil skolegang med et stimulerende læringsmiljø er afgørende for, at elever på behandlings- og specialundervisningstilbud og på specialundervisnings-tilbud på børne- og ungehjem opnår faglig udvikling og trivsel.

Elever på disse tilbud er i en særlig udsat position, som kalder på et styrket fagligt blik på kvaliteten af deres undervisning og skolegang. Over 40 % af denne elevgruppe er nemlig ikke tilknyttet et uddannelsesforløb 15 måneder efter afsluttet 9. klasse. Det viser rapporten *Styrkelse af specialundervisningen på interne skoler i dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder, 2021*.

Behandlings- og special-undervisnings-tilbud

Håndbogens indhold og formål

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) har i forbindelse med ny lovgivning på området for behandlings- og specialundervisningstilbud og specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem udarbejdet en række håndbøger til at understøtte og inspirere kommunerne i arbejdet med de nye regler.

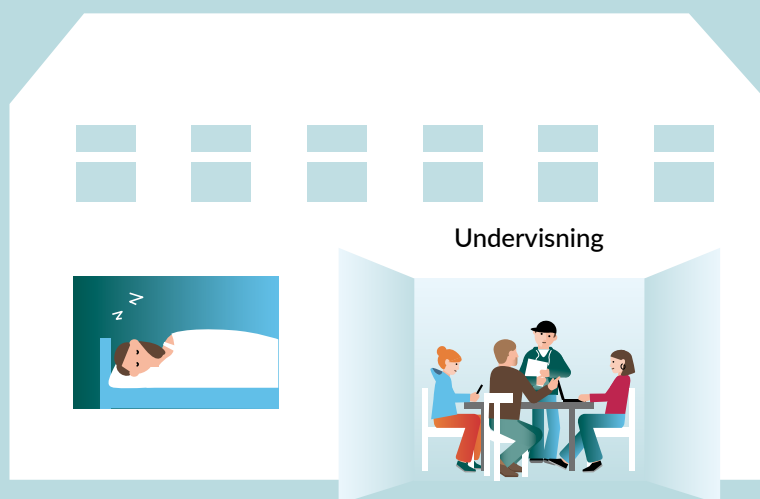
Denne håndbog henvender sig til kommunale forvaltninger og til ledelsen på tilbuddene. I håndbogen kan du finde information om en række regler, der knytter sig til undervisningen på tilbuddene.

Temaerne i håndbogen er udvalgt på baggrund af STUKs tidligere ulovbestemte tematiske tilsyn med disse undervisningstilbud, ombudsmandens temarapporter på området og inddragelse af interessenter og beskriver dermed nogle af de regler, der ofte har været udfordringer med. Det har vist sig over tid, at nogle elever på disse tilbud har modtaget en undervisning, som ikke lever op til reglerne. Eleverne har dermed ikke fået den undervisning, som de har et retskrav på.

Håndbogen er ikke udtømmende for de regler, som gælder på området, men indeholder centrale bestemmelser i forhold til de kendte udfordringer. Derfor er det nødvendigt at kende til folkeskoleloven og de bekendtgørelser, der er knyttet til den.

I håndbogen anvendes ordet *tilbud* om behandlings- og specialundervisningstilbud og specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem.

Special- undervisnings- tilbud på børne- og ungehjem

Håndbogen har følgende temaer:

- Rammer
- Meddelelsesbog
- Undervisningens mål og tilrettelæggelse
- Fagrække og timetal
- Undervisningstid
- Fritagelse for fag
- Prøveafholdelse

Denne håndbog er en del af en serie håndbøger, som samlet set understøtter kommunerne med at implementere de nye regler:

Ud over denne håndbog er det:

- 1A** Kvalitetsaftaler: Behandlings- og specialundervisningstilbud
- 1B** Kvalitetsaftaler: Specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem
- 2A** Henvisning: Specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem
- 2B** Henvisning: Behandlings- og specialundervisningstilbud
- 4** Det kommunale tilsyn med kvalitetsaftaler mv.
Specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem
Behandlings- og specialundervisningstilbud
Sikrede døgninstitutioner

Rammer

Undervisningen på behandlings- og specialundervisningstilbud og på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem skal følge reglerne i folkeskoleloven og bekendtgørelser knyttet hertil.

Det betyder, at folkeskolelovens formålsparagraf også gælder for disse tilbud. Tilbuddene skal således give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse, og give dem lyst til at lære mere. Eleverne skal forberedes til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter og møde undervisning, der præges af åndsfrihed og demokrati (folkeskolelovens § 1). Undervisningens tilrettelæggelse og didaktik skal svare til den enkelte elevs behov og tage hensyn til elevens forudsætninger, ligesom valg af arbejdsformer, metoder og stofvalg skal ske i et samarbejde mellem det undervisende personale og eleven (folkeskolelovens § 18).

For disse former for tilbud skal man være særlig opmærksom på bekendtgørelsen om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand og kvalitetsaftaler m.v. i behandlings- og specialundervisningstilbud og på børne- og ungehjem (herefter *kvalitetsaftalebekendtgørelsen*). I kvalitetsaftalebekendtgørelsen findes de særlige regler, der gælder for tilbuddene og om kvalitetsaftalerne. Kvalitetsaftalerne danner netop den primære ramme for tilbuddene.

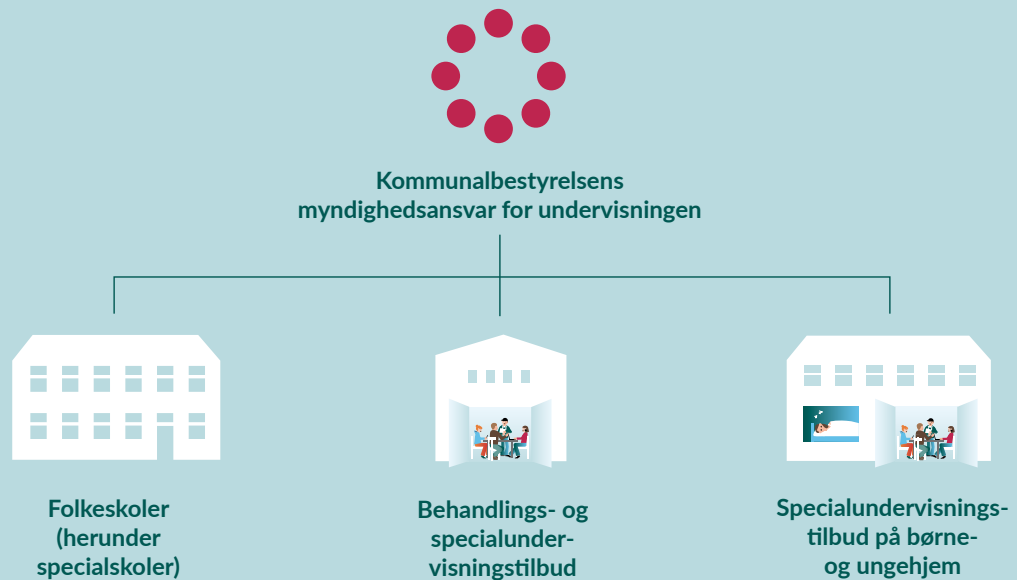

Kommunens ansvar for undervisningen

Kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen har myndighedsansvaret for kvaliteten af undervisningen på tilbuddene. Dette ansvar varetages blandt andet ved indgåelse af kvalitetsaftalen mellem kommunen og det enkelte tilbud, idet kvalitetsaftalen skal sikre, at tilbuddet har den fornødne kvalitet. Derudover varetages ansvaret i kommunens tilsyn med tilbuddet.

Tilbuddene indgår som en del af det samlede skolevæsen i kommunen.

Det kommunale myndighedsansvar for undervisningen

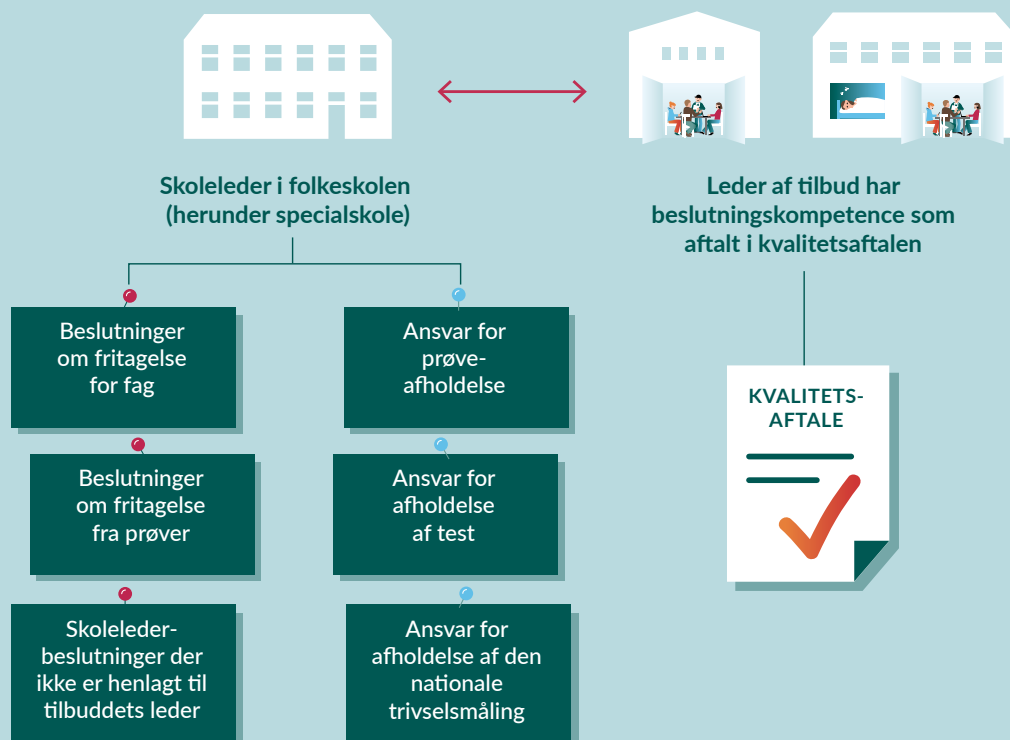

Ledelsen af tilbuddet

I folkeskolen har skolelederen en række beføjelser, som fremgår af folkeskoleloven. En leder af et behandlings- og specialundervisningstilbud eller af et specialundervisningstilbud på et børne- og ungehjem har ikke de samme beføjelser. Lederen af disse tilbud har ikke ret til at træffe beslutning om blandt andet fritagelse for fag og fritagelse for prøver. Derfor skal kommunalbestyrelsen udpege en skoleleder fra en af kommunens folkeskoler (herunder specialskoler) til at træffe beslutning om, hvorvidt elever kan fritages for fag og prøver, ligesom kommunalbestyrelsen skal udpege en skoleleder fra en af kommunens folkeskoler (herunder specialskoler) som ansvarlig for afholdelse af test, prøver og den nationale trivselsmåling. Dette fremgår af §§ 7 og 8 i kvalitetsaftalebekendtgørelsen. Regler om fritagelse udfoldes under afsnittet om fritagelse for fag og i afsnittet om prøveafholdelse.

I forbindelse med indgåelse af kvalitetsaftalen skal kommunalbestyrelsen sikre, at lederen af tilbuddet har de nødvendige kompetencer til at træffe øvrige beslutninger om eleverne, der med kvalitetsaftalen henlægges til tilbuddet, eller at de nødvendige kompetencer er til rådighed for lederen på anden vis.

Beslutningskompetence og ansvar

§

Her finder du links til nogle af de love og bekendtgørelser, der indeholder reglerne på området:

[Folkeskoleloven](#)

[Lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge](#)

[Lov om ændring af folkeskoleloven, barnets lov, lov og socialtilsyn og forskellige andre love](#)

[Kvalitetsaftalebekendtgørelsen: Bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand og kvalitetsaftaler m.v. i behandlings- og specialundervisnings-tilbud og på børne- og ungehjem](#)

[Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand](#)

[Bekendtgørelse om folkeskolens prøver](#)

[Bekendtgørelse om fælles mål](#)

[Bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen](#)

Læs mere om reglerne for undervisningen på [behandlings- og specialundervisningstilbud](#) og på [specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem](#) på [uvm.dk](#), hvor du også kan finde link til en tematisk vejledning, der samler de regler og lovbemærkninger, der gælder for tilbuddene.

Meddelelsesbog

Samarbejdet mellem elev, forældre og undervisere har stor betydning for elevens trivsel, læring og udvikling. Dette gælder også for elever på behandlings- og specialundervisningstilbud og på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem. Forældre dækker her også over en eventuel værge, og for anbragte børn og unge kan det være plejeforældre. Tilbuddet og de nære voksne omkring eleven skal samarbejde om at understøtte og motivere eleven. Tilbuddet skal også systematisk inddrage eleven og forældrene i planer for og evalueringer af elevens mål, progression og udbytte af undervisningen.

I dette afsnit har vi særlig fokus på meddelelsesbogen som redskab til samarbejde og dialog.

Dialog mellem elev, tilbud og hjem

Elever på behandlings- og specialundervisningstilbud og på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem skal som alle andre elever efter folkeskoleloven have en meddelelsesbog. Meddelelsesbogen understøtter og kvalificerer dialogen mellem tilbuddet og forældrene om den enkelte elevs faglige progression og trivsel, herunder den enkelte elevs mulighed for at vende tilbage til den almene folkeskole, specialskele, specialklasse m.m. og senere elevens overgang til voksenlivet med henblik på beskæftigelse og uddannelse. Meddelelsesbogen skal fungere som et dialogværktøj.

Meddelelsesbogen står ikke alene, men skal ses i samspil med den øvrige dialog mellem eleven, forældrene og tilbuddet, herunder digital kommunikation, skole-hjem samtaler, elevsamtaler, læringssamtaler, forældremøder, forældreunderstøttende indsatser m.v. Meddelelsesbogens indhold skal dertil koordineres med barnets plan eller ungeplanen, jf. barnets lov, så begge redskaber understøtter det fælles sigte for den enkelte elev.

Når det pædagogiske personale arbejder med indholdet i meddelelsesbogen, er det vigtigt at have fokus på elevens ressourcer, så eleven får øje på egne kompetencer, ressourcer og succeser, samt at elevens læring og udvikling er i centrum, og at der er et fremadrettet sigte. Intentionen er, at dialogen mellem tilbuddet, eleven og forældrene skal fokusere på de næste skridt for elevens faglige og alsidige udvikling og trivsel.

Meddelelsesbogen og det udvidede indhold

For elever, der er henvist til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, skal indholdet i meddelelsesbogen udvides. Meddelelsesbogen skal indeholde væsentlige fokuspunkter for elevens faglige og alsidige udvikling samt oplysninger om de indsatser og den opfølgning, tilbuddet har iværksat for at imødekomme elevens udfordringer. For denne elevgruppe er det væsentligt at lade oplysninger om for eksempel undervisning på et lavere klassetrin, nedsat undervisningstid, fritagelser for fag og gennemførelse af test og prøver indgå i meddelelsesbogen.

Undervisningens mål og tilrettelæggelse

Undervisningen på behandlings- og specialundervisningstilbud og på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem skal tilrettelægges i overensstemmelse med de faglige mål, der gælder for det pågældende klassetrin (Fælles Mål).

Organisering og tilrettelæggelse af undervisningen bør altid ske med fokus på den enkelte elevs og klassefællesskabets forudsætninger. Flere studier har vist en sammenhæng mellem læreres forventninger til deres elever og elevernes progression og præstationer. Det er derfor afgørende for elevernes lærings- og udviklingsmuligheder, at de professionelle har positive forventninger til elevernes faglige udvikling.

Det er vigtigt, at faglige forventninger går hånd i hånd med passende pædagogiske og didaktiske tilgange, der sigter på at modsvare eller kompensere for læringsudfordringer hos eleverne.

Klassetrinsindplacering

Eleverne skal undervises på det klassetrin, der svarer til deres skolealder. Afhængigt af aftalen om tilbudsledelsens beslutningskompetence kan tilbuddet eller den udpegede skoleleder efter samråd med forældrene bestemme, at en elev rykkes et klassetrin op eller undervises på samme klassetrin i 2 år, hvis det er til elevens bedste (Folkeskoleloven § 12, stk. 1, 2. pkt.).

Undervisning på lavere klassetrin

Undervisningen skal altid svare til den enkelte elevs behov og forudsætninger og skal rumme passende udfordringer for alle elever. I nogle tilfælde kan elevens faglige forudsætninger og behov bedst imødekommes, ved at undervisningen gives på et lavere klassetrin end elevernes skolealder.

Muligheden for at give undervisning på et lavere klassetrin gælder for den samlede klasse, men kan også bruges, hvis det er nødvendigt at undervise enkelte elever på et lavere klassetrin. Som ved klassetrinsindplacering er det aftalt i kvalitetsaftalen, hvorvidt beslutningskompetencen ligger hos tilbuddet eller hos den udpegede skoleleder, når det drejer sig om at give undervisning på et lavere klassetrin.

Selvom undervisningen gives på et lavere klassetrin, skal den samlede undervisningstid, fagrækken og timetallet følge det klassetrin, som elevens skolealder svarer til. Det vil sige, at eleven skal undervises i de fag, der undervises i på det klassetrin, der svarer til elevens skolealder. Den samlede undervisningstid kan ikke nedsættes som følge af, at undervisningen gives på et lavere klassetrin. Det er således de faglige mål, der ændres, når klassetrinnet nedsættes, mens fagrække og timetal følger elevens skolealder.

CASE

Undervisning på lavere klassetrin

Malou går i 7. klasse på Alpedalens Behandlings- og Specialundervisningstilbud.

Malou er i store vanskeligheder i faget fysik/kemi. Hendes undervisere overvejer derfor, hvad der kan gøres, når målene for fysik/kemi i 7. klasse ikke svarer til Malous forudsætninger. De vurderer derfor, at fagets undervisningsniveau bør tilpasses Malou.

I kvalitetsaftalen mellem Alpedalen og Nørre Kommune er det aftalt, at beslutninger om undervisning på lavere klassetrin kan træffes på tilbuddet.

Alpedalens leder beslutter, at Malou i fysik/kemi skal undervises på et lavere klassetrin end 7. klasse.

Faget fysik/kemi ligger på 7.-9. klassetrin, og der er derfor ikke mål for dette fag på lavere klassetrin. Fysik/kemi ligger i den naturfaglige fagblok, og for at komme Malous behov i møde er det nødvendigt at anvende mål for undervisningen i den naturfaglige fagblok på lavere klassetrin. På 1.-6. klassetrin undervises i faget natur/teknologi, og det vurderes, at Fælles Mål for natur/teknologi på 3. klassetrin passer til Malous behov.

Malou har fortsat et timetal og en undervisningstid, der svarer til 7. klasse. Det angives i Alpedalens timeplaner, at undervisningen i fysik/kemi gives med mål fra 3. klassetrin.

Malou får nu en undervisning i fysik/kemi, der svarer til hendes forudsætninger, og som samtidig rummer udfordringer for hende.

MAN	TIRS	ONS	TOR	FRE

§

Du kan læse mere om muligheden for at give undervisning på lavere klassetrin og særlige læseplaner i § 10 i [bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand](#) og i [vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand](#).

I [folkeskoleloven](#) finder du regler for undervisningens tilrettelæggelse, herunder valg af undervisnings- og arbejdsformer, metoder, undervisningsmidler og stofudvælgelse i § 18.

Fagrække og timetal

Undervisning i folkeskolens fulde fagrække, obligatoriske emner og valgfag er en rettighed for alle elever i folkeskolen – også for elever, der er henvist til specialundervisning og specialpædagogisk bistand på et behandlings- og specialundervisningstilbud eller på et specialundervisningstilbud på et børne- og ungehjem. Specialundervisningen skal ligeledes følge folkeskolens faglige mål (Fælles Mål).

Loven angiver et minimumstimetal for dansk, matematik og historie. For øvrige fag findes vejledende timetal. Disse ligger som bilag 1 til folkeskoleloven. De vejledende timetal er udtryk for det af ministeriet anbefalede timetal i det enkelte fag på det enkelte klassetrin set i forhold til fagenes faglige mål.

Understøttende undervisning

Undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner skal suppleres af understøttende undervisning. Den understøttende undervisning skal give eleven en varieret skoledag gennem aktiviteter og undervisningsforløb, der har direkte sammenhæng med fag og obligatoriske emner. Sigtet er desuden at styrke elevernes læringsparathed, sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel.

§

Reglerne om folkeskolens fagrække og timetal er omfattende. Du kan læse mere om reglerne i folkeskoleloven:

§ 5 om folkeskolens fagrække med angivelse af de klassetrin, hvor der skal undervises i de respektive fag.

§ 7 om de obligatoriske emner, der skal indgå i undervisningen.

§ 9 om de fag og emner, der kan tilbydes eleverne på 7.-9. klassetrin som valgfag, ud over den undervisning, der skal tilbydes efter § 5 og § 7.

§ 11 om de kompetenceområder, som undervisningen i børnehaveklassen mindst skal omfatte.

§ 16 (og lovens bilag 1) om minimumstimetal og vejledende timetal for fagene.

§ 16 a om understøttende undervisning.

§§ 19 a-19 j (Kapitel 2 A) om struktur og indhold i 10. klasse.

Folkeskolens faglige mål (Fælles Mål) er fastsat i bekendtgørelse nr. 699 af 07. juni 2023 om formål, kompetencemål, færdigheds- og vidensmål og opmærksomhedspunkter for folkeskolens fag og emner. Læs mere her: [Bekendtgørelse om fælles mål](#)

Du kan læse mere om fagrække og timetal på BUVM's temaside her: [Timetal | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)

Undervisningstid

De almindelige regler om undervisningstid i folkeskoleloven gælder også for de elever, der er henvist til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. I det følgende beskrives retsgrundlag og muligheder for forkortelse af undervisningstiden for hele klasser og for enkelte elever.

Den samlede undervisningstid

Undervisningstiden tilrettelægges, så den i et skoleår har en samlet varighed af:

- mindst 1.110 timer i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin
- mindst 1.320 timer på 4.-6. klassetrin
- 1.400 timer på 7.-9. klassetrin.

Afkortning af skoledagens længde

I folkeskolelovens §§ 16 a-16 e er der en række bestemmelser, som giver mulighed for at afkorte undervisningstiden ved at konvertere den understøttende undervisning til flere voksne i fagundervisningen (gældende for børnehaveklasse og 1.-3. klasse) eller mulighed for at tilrettelægge andre aktiviteter med tilsvarende personaleforbrug (gældende for 4-9. klasse). Disse bestemmelser gælder også på behandlings- og specialundervisningstilbud og på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem.

Hvis tilbuddet vurderer, at det er hensigtsmæssigt, at en klasse tilbydes yderligere faglig støtte ved at tilføre ekstra personale, er dette muligt med henvisning til folkeskoleloven. Herved omlægges personaleressourcer fra den understøttende undervisning til anden fagundervisning, hvorved den samlede undervisningstid afkortes, samtidig med at klassen tilføres ekstra personaleressourcer. Dette kan eksempelvis ske gennem co-teaching.

Godkendelse af afkortet undervisningstid

Afkortning af undervisningstiden kan ske ved ansøgning til kommunalbestyrelsen. Godkendelse til at afkorte undervisningstiden gives som udgangspunkt for et år ad gangen, men kan fornyes årligt, hvis det vurderes fortsat at være den rette løsning for den enkelte klasse.

CASE

Afkortelse af undervisningstiden

6. klasse på Alpedalens Behandlings- og Specialundervisningstilbud har en elevgruppe med et stort behov for relationel understøttelse. Eleverne præges af betydelig nedsat arbejdshukommelse og bliver hurtigt trætte. Derfor ansøges kommunalbestyrelsen i Nørre Kommune om godkendelse til at omlægge to timer af den understøttende undervisning til ekstra personale i andre timer. Nørre Kommune godkender afkortelsen.

Alpedalen anvender den øgede personaledekning til at tilrettelægge undervisningen som co-teaching med fokus på undervisningsdifferentiering og efterfølgende kollegial sparring. Eleverne får med det ekstra personale i timerne den relationelle støtte, de har behov for.

Den afkortede undervisningstid betyder, at eleverne er længere tid i deres fritidstilbud.

Ændring af undervisningstiden for enkelte elever

Hvis en elevs helbred ikke tillader, at undervisningen kan gennemføres fuldt ud, er der mulighed for, at undervisningstiden kan nedsættes. Dette kræver, at der foreligger en lægeerklæring, og at nedsættelsen bliver givet med forældrenes tilslutning.

Selvom undervisningstiden er nedsat, skal eleven stadig have den fulde fagrække. Det er vigtigt, at det efter behov vurderes, om nedsættelsen af undervisningstiden for den pågældende elev skal fortsætte eller ændres, og om der er brug for en ny lægeerklæring.

Undervisningstiden for elever, der modtager specialundervisning, kan med forældrenes samtykke overstige det fastsatte loft over den højeste undervisningstid.

Sygeundervisning

Elever, der har et længerevarende fravær fra undervisningen på grund af sygdom, skal tilbydes sygeundervisning. Tilbuddet skal snarest muligt og senest 15 skoledage efter, at eleven sidst deltog i undervisningen eller skulle have påbegyndt skolegangen, rette henvendelse til forældrene.

§

Du kan læse mere om reglerne om undervisningstid i folkeskoleloven:

§ 14 b om samlet undervisningstid i folkeskolen.

§ 15 om motion og bevægelse som en del af skoledagen.

§§ 16 a-16 e om understøttende undervisning, muligheden for at fravige reglerne om mindste varighed af undervisningstiden, undervisningens tilrettelæggelse i form af ekskursioner og lejrskoler og om forkortelse af undervisningstid til konfirmationsforberedelse.

§ 19 b om undervisningstimer i 10. klasse.

Du kan læse mere om særlige ordninger for enkelte elever i [bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, kapitel 4.](#)

Du kan læse mere om reglerne for sygeundervisning i [bekendtgørelse om sygeundervisning af elever i folkeskolen og frie grundskoler](#)

Fritagelse for fag

Elever, der er henvist til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, kan fritages for fag. En elev kan fritages for undervisning i et fag, hvis eleven har så usædvanligt store vanskeligheder i faget, at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget. Elever kan ikke fritages for dansk og matematik.

Fritagelse for et fag kan have konsekvenser for elevens mulighed for at bestå folkeskolens afgangseksamen, og for om eleven skal til optagelsesprøve eller optagelsessamtale forud for en eventuel optagelse på en ungdomsuddannelse.

Fritagelse for fag er kun en løsning, efter at andre alternative muligheder er undersøgt. Eksempelvis om undervisningen pædagogisk og didaktisk kan tilrettelægges anderledes, eller om eleven kan undervises på et lavere klassetrin end det alderssvarende klassetrin.

Reglerne om fritagelse for fag er de samme for elever på behandlings- og specialundervisnings-tilbud og på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem som for andre elever, der er henvist til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Beslutning om fritagelse for fag

Beslutningen om, at en elev skal fritages for et fag, kan ikke træffes lokalt på et behandlings- og specialundervisningstilbud eller på et specialundervisningstilbud på et børne- og ungehjem. Kommunalbestyrelsen i tilbuddets beliggenhedskommune har derfor udpeget en skoleleder fra en af kommunens folkeskoler (herunder specialskoler) til at træffe beslutning om fritagelser.

Afgørelse om fritagelse for fag skal træffes på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering og med forældrenes samtykke.

Eleven skal have anden undervisning i stedet for det pågældende fag. At fritage for fag giver dermed ikke anledning til nedsat undervisningstid for eleven.

Der skal træffes separat afgørelse for hvert fag, hvor fritagelse vurderes hensigtsmæssigt.

§

Reglerne for beslutningskompetence vedrørende fritagelse for fag er beskrevet i kvalitetsaftalebekendtgørelsen § 7

Det er kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunens ansvar, at reglerne om en elevs fritagelse for fag overholdes, herunder at sikre den rette dokumentation til grund for fritagelsen.

Centrale punkter ved fritagelse for fag

Det er konstateret, at en elev har usædvanligt store vanskeligheder i et fag.

Det er forsøgt at tilpasse indholdet i og målet for elevens læring i faget til elevens forudsætninger.

Det er vurderet, at det ikke er hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget.

Der foreligger en pædagogisk-psykologisk vurdering, der forholder sig til elevens aktuelle vanskeligheder.

Forældrene har givet samtykke til, at eleven fritages for faget.

Der er i kvalitetsaftalen aftalt en procedure mellem tilbuddet og den udpegede skoleleder, der har kompetence til at træffe beslutninger om fritagelse for fag.

Den udpegede skoleleder træffer beslutning om fritagelse for et fag, dog ikke dansk og matematik.

Eleven skal have anden relevant undervisning i de frigjorte timer.

§

Du kan læse mere om regler for fritagelse for fag her:

[§ 13 i bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand](#)

[Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand](#)

Prøveafholdelse

Elever, der er henvist til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand på et behandlings- og specialundervisningstilbud eller på et specialundervisningstilbud på et børne- og ungehjem, skal aflægge de samme prøver på 8. og 9. klassetrin som andre elever i folkeskolen.

Det er de samme regler for prøver, der gælder for elever på disse tilbud, som for alle andre elever i folkeskolen.

Ansvar for prøveafholdelse

Behandlings- og specialundervisningstilbud og specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem kan ikke gives ansvaret for at afholde folkeskolens prøver. Kommunalbestyrelsen i tilbuddets beliggenhedskommune har derfor udpeget en skoleleder fra en af kommunens folkeskoler (herunder specialskoler) som ansvarlig for afholdelse af prøver.

Hvor kan prøven afholdes?

Det er kommunalbestyrelsen, der tager stilling til, hvor og hvordan prøverne afholdes. Prøverne kan tilrettelægges således, at de afholdes på elevens tilbud, så eleven forbliver i vante rammer. Det betyder ikke, at tilbuddet får ansvaret for prøveafholdelsen. Det er altid den udpegede skoleleder fra kommunens folkeskole (herunder specialskole), der har ansvaret for prøveafholdelsen.

Beslutning om prøveafleggelse på særlige vilkår

Elever med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser kan have behov for særlig støtte, for at de ligestilles med øvrige elever i prøvesituationen. Forud for en afgørelse om prøver på særlige vilkår bør elevens undervisere eller andre med faglig indsigt i elevens udfordringer, fx en læsevejleder, inddrages. Det er desuden et krav, at afgørelsen træffes efter samråd med elev og forældre og på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering.

Både skriftlige og mundtlige prøver kan tilrettelægges på særlige vilkår. Nogle elever kan have behov for flere af fravigelserne for eksempel både forlænget prøvetid og pauser. Det er en forudsætning, at der ved prøveafleggelse på særlige vilkår ikke sker en ændring af prøvens faglige niveau.

Det er af stor betydning, at eleven er fortrolig med de særlige hjælpemidler, fx oplæsningsprogrammer m.v., som eleven skal anvende til prøven. Dette indgår i tilbuddets tilrettelæggelse af undervisningen.

Centrale punkter ved prøve på særlige vilkår

Det er konstateret, at en elev har behov for særlige vilkår ved en eller flere prøver eller delprøver.

Forældrene og eleven har været inddraget i overvejelser og muligheder.

Der foreligger en pædagogisk-psykologisk vurdering, der forholder sig til elevens funktions nedsættelse og brug af eventuelle hjælpemidler.

Elevens synspunkter er tillagt passende vægt under hensyntagen til elevens modenhed og alder.

Det er i kvalitetsaftalen aftalt hvilken skoleleder, der er udpeget som ansvarlig for afholdelse af prøver.

Eleven bør i den daglige undervisning få kendskab til og erfaring med eventuelle hjælpemidler.

Den udpegede skoleleder træffer beslutning om, at eleven skal aflægge en eller flere prøver eller delprøver på særlige vilkår.

Prøvens formål og faglige niveau fastholdes.

Prøven tilrettelægges, så den afspejler elevens måde at arbejde på i den forudgående undervisning.

Fritagelse for prøver

Kravet om, at elever skal aflægge alle de obligatoriske prøver på 8. og 9. klassetrin, gælder også elever på behandlings- og specialundervisningstilbud og på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem.

Fritagelse for en eller flere prøver eller delprøver kan være aktuelt for elever med svære indlæringsvanskeligheder, multiple funktionsnedsættelser, elever uden verbalt sprog eller elever, der er ankommet til Danmark efter det fyldte 14. år og ikke har de fornødne danskundskaber. Det er ikke muligt at fritage en elev for en eller flere af folkeskolens prøver alene på grund af lavt fagligt standpunkt, sygdom eller fravær fra undervisningen.

Beslutning om fritagelse for prøve

Beslutningen om, at en elev skal fritages for en prøve, kan ikke træffes lokalt på tilbuddet. Kommunalbestyrelsen i tilbuddets beliggenhedskommune har derfor udpeget en skoleleder fra en af kommunens folkeskoler (herunder specialskoler) til at træffe beslutning om fritagelser.

En afgørelse om fritagelse for prøve forudsætter, at der forinden er taget stilling til, om eleven kan aflægge prøven på særlige vilkår. Afgørelsen skal foretages efter individuel vurdering af elevens funktionsniveau i samarbejde med PPR. Den endelige afgørelse skal træffes i samråd med eleven og elevens forældre/hjemmet. Samtidig med afgørelse om fritagelse for en obligatoriske prøve skal den udpegede skoleleder beslutte, hvordan elevens udbytte af undervisningen skal evalueres.

Overvejelser om fritagelse for en eller flere prøver eller delprøver kan med fordel fremgå af elevens meddelelsesbog.

Centrale punkter ved fritagelse for prøve

Det er konstateret, at en elev falder inden for målgruppen for fritagelse for prøve.

Forældrene og eleven er orienteret om muligheden for fritagelse herunder konsekvenserne for beståkravet til folkeskolens afgangseksamen.

Elevens synspunkter er blevet tillagt passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Forældrene og eleven er blevet forelagt et forslag til, hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden vis.

Der er i kvalitetsaftalen aftalt en procedure mellem tilbuddet og den udpegede skoleleder, der har kompetence til at træffe beslutninger om fritagelse for prøve.

Det er blevet vurderet, at eleven ikke kan aflægge prøven på særlige vilkår.

Der foreligger en pædagogisk-psykologisk vurdering, der forholder sig til elevens aktuelle situation. (Kan i visse tilfælde undlades.)

Den udpegede skoleleder træffer beslutning om fritagelse for en eller flere prøver eller delprøver, herunder hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden vis.

§

Du kan læse mere om reglerne for folkeskolens prøver her:

Bekendtgørelse om folkeskolens prøver

Du kan læse mere om muligheder og regler vedrørende prøver på særlige vilkår og fritagelse for prøver i Vejledning om prøver på særlige vilkår. Her finder du også skabeloner til skemaer, som kan anvendes til at samle dokumentation for afgørelser om særlige prøvevilkår eller fritagelse for prøve.

